

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Надія Ференц, Ольга Товт

ВСТУП ДО ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВА

Методичний посібник

до практичних занять для здобувачів першого
(бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 035 Філологія
спеціалізацією 035.41 Філологія. Германські мови та літератури
(переклад включно), перша – англійська
03 Гуманітарні науки факультету іноземної філології
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Ужгород 2023

Ференц Н.С., Товт О.О. Вступ до літературознавства. Методичний посібник до практичних занять для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 035 Філологія спеціалізацією 035.01 Філологія. Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська галузі знань 03 Гуманітарні науки факультету іноземної філології ДВНЗ «Ужгородський національний університет». Ужгород, 2023. 29 с.

Рецензент

Барчан В.В., доктор філологічних наук, професор кафедри української літератури

Відповідальний за випуск

Кузьма О.Ю., кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри української літератури

*Рекомендовано до друку вченою радою філологічного факультету
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
(протокол № 3 від 03 листопада 2023 року)*

ЗМІСТ

Вступ	4
Програма навчальної дисципліни	5
Тематичний курс лекцій	6
Тематика практичних занять	8
Плани практичних занять	9
Самостійна робота	22
Контрольні питання до заліку з курсу «Вступ до літературознавства»	24
Література	27

ВСТУП

Метою вивчення навчальної дисципліни «Вступ до літературознавства» є формування науково-теоретичних основ літературознавчого світогляду майбутнього філолога; засвоєння нових і поглиблення отриманих раніше знань із літературознавства; ознайомлення зі специфікою художньої літератури як різновиду мистецтва слова; визначення сутності літературного процесу, поетики художнього твору, систем віршування, генології, стилів, течій, напрямів; вироблення навичок аналізу художніх творів.

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Вступ до літературознавства»:

Знання науково-теоретичних основ літературознавства; сучасних методологій пізнання літературних явищ; особливостей розвитку літературно-естетичної думки; закономірностей розвитку світового та вітчизняного літературних процесів; рівнів та елементів літературного твору як художньої системи; принципів диференціації творів літератури за родами, жанрами та видами.

Уміння застосовувати літературознавчий понятійний апарат; працювати з теоретичними та науково-методичними джерелами (зокрема цифровими), знаходити, осмислювати й систематизувати інформацію в процесі навчання та в освітній діяльності; обирати необхідні методи й прийоми для аналізу конкретного літературного матеріалу; здійснювати різні види аналізу літературного твору, визначати його жанрово-стильову своєрідність, місце в літературному процесі, традиції і новаторство.

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є: залік, модульна контрольна, колоквиум, індивідуальне та фронтальне опитування, самостійне опрацювання матеріалів, виконання усних та письмових завдань та презентація результатів.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви модулів і тем	Кількість годин							
	Денна форма навчання				Заочна форма навчання			
	Усього	у тому числі			Усього	у тому числі		
		лекції	практичні (семінарські)	самостійна робота		лекції	практичні (семінарські)	самостійна робота
<i>2-ий семестр</i>				<i>2-ий семестр</i>				
Тема 1. Літературознавство як наука про художню літературу	4	1	1	2	5	1		4
Тема 2. Предмет і специфіка художньої літератури. Художній образ і проблема типового	4	1	1	2	4			4
Тема 3. Художня література як вид мистецтва	5	2	1	2	5	1		4
Тема 4. Зміст і форма	5	2	1	2	4			4
Тема 5. Композиція і сюжет художнього твору	7	2	1	4	6			6
Тема 6. Мова художнього твору	9	2	2	5	8			8
Тема 7. Віршування	11	2	3	6	12	2		10
Тема 8. Художня література як система. Проблеми генології. Епос	5	2	1	2	6	2		4
Тема 9. Лірика, її особливості, види і жанри	7	2	1	4	6			6
Тема 10. Драма, її види і жанри	7	2	1	4	6			6
Тема 11. Жанри змішаної форми	7	2	1	4	6			6
Тема 12. Літературний процес	6	1	2	3	6			6
Тема 13. Проблеми типологізації літературних творів	5	1	2	2	4			4
Тема 14. Літературні напрями, стилі, течії	8	2	2	4	12	2	2	8
Разом за семестр	90	24	20	46	90	8	2	80

ТЕМАТИЧНИЙ КУРС ЛЕКЦІЙ

Тема 1. Вступ. Літературознавство як наука про художню літературу. Предмет і завдання літературознавства. Основні та допоміжні літературознавчі дисципліни. Історія розвитку літературознавчої думки	Предмет і завдання літературознавства; основні і допоміжні літературознавчі дисциплінами; історія розвитку літературознавчої думки від найдавніших часів до сьогодення.
Тема 2. Предмет і специфіка художньої літератури. Художній образ і проблема типового	Предмет художньої літератури, дискусії про її специфіку; особливості художнього образу; творчий процес, характер і логіка його розвитку; типове, засоби типізації.
Тема 3. Художня література як вид мистецтва	Функції художньої літератури; основні естетичні категорії: естетичний ідеал, прекрасне, трагічне і комічне в житті та в мистецтві; пафос і його види.
Тема 4. Зміст і форма	Зміст і форма, їх діалектична єдність; структура і елементи змістової організації художнього твору (тема, ідея, проблема, конфлікт, тенденційність, пафос); особливості форми, формальні чинники художнього змісту.
Тема 5. Композиція і сюжет	Композиція художнього твору, родові, видові та жанрові особливості побудови; групування персонажів; сюжет, його види і складові, позасюжетні елементами.
Тема 6. Мова художнього твору	Мова художнього твору; мова автора і персонажів; особливості художньої лексики (архаїзм, історизм, жаргонізм, вульгаризм, неологізм, їх значення в художньому тексті); тропи, їх види, функції (епітет, метафора, метонімія, синекдоха, алегорія, символ, евфемізм, перифраза, іронія, сарказм, оксиморон, літота); особливості поетичного синтаксису (інверсія, еліпсис, анаколупф, асиндетон, полісиндетон, паралелізм, антитеза, анафора, епіфора, симплока, стик, поетичне кільце, рефрен, плеоназм, параномазія, градація, ампліфікація, амфіболія, алюзія, ремінісценція, аплікація).
Тема 7. Віршування	Мова вірша і прози; ритм, його походження і значення у віршах; системи віршування (антична, силабічна, силабо-тонічна, тонічна, фольклорне віршування, павзник (паузник, верлібр); строфіка

	(прості й канонізовані строфи; терцина, сектина, октава, тріолет, сициліана, дещима, рондель, сонет, вінок сонетів, танка, хоку (гоку), газель, рубаї, шаїрі).
Тема 8. Художня література як система. Проблеми генології. Епос	Поняття про рід, вид, жанр, особливості епосу; види і жанри епічних творів (казка, легенда, міф, притча, епопея, роман, повість, оповідання, новела, нарис, фейлетон, памфлет, пародія, гумореска, байка).
Тема 9. Лірика, її особливості, види і жанри	Лірика, її види і жанри (пісня, романс, ода, гімн, канцона, псалми, мандригал, дифіраб, станси, альба, рубаї, епіталама, пеан, канцона, мадригал, серенада, епітафія, епіграма, елегія, послання, ліричний портрет); види ліричних творів (медитативна, філософська, сугестивна, публіцистична, сатирична, наукова).
Тема 10. Драма, її види і жанри	Драми, її види, жанри (трагедія, комедія, драма).
Тема 11. Жанри змішаної форми	Особливості суміжних змістоформи (балада, байка, співомовка, ліро-епічна поема, драматична поема, ліро-драматургія).
Тема 12. Літературний процес	Літературний процес, його зовнішні та внутрішні фактори (спадкоємність, літературний вплив (запозичення, наслідування, епігонство, ремінісценція, парафраза, варіація); питання традицій і новаторства.
Тема 13. Проблеми типологізації літературних творів	Творчість письменника, стиль, метод, течія, напрям.
Тема 14. Літературні напрями, стилі, течії	Бароко, класицизм, сентименталізм, романтизм, реалізм, натуралізм, модернізм і його стильові течії (символізм, акмеїзм, імпресіонізм, неоромантизм, неореалізм, екзистенціалізм, футуризм, експресіонізм, дадаїзм, сюрреалізм, абстракціонізм, «новий роман», необароко) і постмодернізм.

ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Тематика практичних занять	Кількість годин	
		денна	заочна
1.	Предмет і специфіка художньої літератури. Художній образ і проблема типового	2	
2.	Літературознавство і питання естетики	2	
3.	Тематика та проблематика художнього твору	2	
4.	Композиція і сюжет художнього твору	2	
5.	Мова художнього твору: – лексичний рівень художньої мови; – тропи; – синтаксичний рівень художньої мови; фігури; – звукова організація поетичної мови.	2	
6.	Віршування	2	
7.	Літературний процес	2	
8.	Літературні роди, види, жанри	2	
9.	Художній метод, напрям, течія, стиль	2	
10.	Літературні напрями	2	2
Разом		20	2

ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичне заняття № 1

Предмет і специфіка художньої літератури.

Художній образ і проблема типового

План

1. Сутність мистецтва.
2. Художнє і наукове пізнання.
3. Предмет і специфіка художньої літератури.
4. Художній образ і його особливості.
5. Види художніх образів.
6. Роль фантазії і вигадки у створенні художнього образу.
7. Характер і логіка його розвитку.
8. Проблема типового.
9. Засоби типізації.

Література

1. Астрахан Н. Теорія літератури: основи, традиції, актуальні проблеми : навчальний посібник. К. : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2021.
2. Білоус П. Вступ до літературознавства : навчальний посібник. Київ : ВЦ «Академія», 2011.
3. Бондаренко Ю. Вивчення образів-персонажів літературного твору в школі : посіб. для студ. філол. факультетів. Ніжин, 2015.
4. Галич О. Вступ до літературознавства: підручник для вузів. Луганськ : Вид-во «ДЗ Луганський нац. ун-т ім. Т. Шевченка», 2010.
5. Літературознавчий словник-довідник / За ред. Р.Т. Гром'яка, Ю.І. Коваліва, В.І. Теремка. 2-е вид., випр., допов. Київ : ВЦ «Академія», 2007.
6. Моклиця М. Основи літературознавства: посібник для студентів. Тернопіль : Підручники і посібники, 2002.

7. Ткаченко А. Мистецтво слова. Вступ до літературознавства: Підручник для студентів гуманітарних спеціальностей вищих навчальних закладів. 2-е вид., випр. і доповн. Київ, 2003.
8. Ференц Н. Основи літературознавства: підручник. Київ : Знання, 2011.

Практичне заняття № 2

Літературознавство і питання естетики

План

1. Багатофункціональність мистецтва.
2. Поняття про естетичне.
3. Прекрасне в житті та в мистецтві.
4. Трагічне в житті та в мистецтві.
5. Комічне в житті та в мистецтві.
6. Естетичний ідеал.

Література

1. Естетика: Підручник / за заг. ред. Л.Т. Левчук. 2-ге вид., допов. і переробл. Київ, 2006.
2. Пахаренко В. Основи теорії літератури. Київ : Генеза, 2009.
3. Ткаченко А. Мистецтво слова. Вступ до літературознавства: Підручник для студентів гуманітарних спеціальностей вищих навчальних закладів. 2-е вид., випр. і доповн. Київ, 2003.
4. Ференц Н. Основи літературознавства: підручник. Київ : Знання, 2011.

Практичне заняття № 3

Тематика та проблематика художнього твору

План

1. Емоційна тональність художнього твору. Види тональності.
2. Змістові чинники художнього твору.
3. Конфлікт і колізія.
4. Конфлікт як чинник формування змісту.

5. Пафос і його різновиди.
6. Проблема та проблематика твору.
7. Тема художнього твору.
8. Художня тенденційність та ідейність.
9. Цілісність художнього твору як діалектична єдність змісту і форми.

Література

1. Білоус П. Вступ до літературознавства : навчальний посібник. Київ : ВЦ «Академія», 2011.
2. Галич О., Назарець В., Васильєв Є. Теорія літератури: Підручник / За наук. ред. О. Галича. 2-е вид., стереотип. Київ, 2005.
3. Літературознавчий словник-довідник / За ред. Р.Т. Гром'яка, Ю.І. Коваліва, В.І. Теремка. 2-е вид., випр., допов. Київ : ВЦ «Академія», 2007.
4. Моклиця М. Основи літературознавства: посібник для студентів. Тернопіль : Підручники і посібники, 2002.
5. Ткаченко А. Мистецтво слова. Вступ до літературознавства : Підручник для студентів гуманітарних спеціальностей вищих навчальних закладів. 2-е вид., випр. і доповн. Київ, 2003.
6. Ференц Н. Основи літературознавства: підручник. Київ : Знання, 2011.

Практичне заняття № 4

Композиція і сюжет художнього твору

План

1. Зміст понять «композиція», «архітектоніка», «мотив», «сюжет», «структура».
2. Композиція, її види та складові.
3. Фактори, що зумовлюють особливості композиції.
4. Групування персонажів.
5. Сюжет як основа композиції епічних і драматичних творів. Компоненти сюжету.
6. Типи сюжетів.
7. Позасюжетні елементи та їх роль у художньому творі.

8. Композиція ліричних творів.
9. Композиція художнього образу.

Література

1. Антофійчук В., Нямцу А. Проблеми поетики традиційних сюжетів та образів у літературі. Чернівці : Рута, 1997.
2. Астрахан Н. Теорія літератури: основи, традиції, актуальні проблеми : навчальний посібник. К. : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2021.
3. Білоус П. Вступ до літературознавства. Київ : ВЦ «Академія», 2011.
4. Білоус П., Левченко Г. Вступ до літературознавства: навчальний посібник для самостійної роботи студента. Київ : ВЦ «Академія», 2012.
5. Галич О. Вступ до літературознавства: підручник для вузів. Луганськ : Вид-во «ДЗ Луганський нац. ун-т ім. Т. Шевченка», 2010.
6. Козлик І. Літературознавчий аналіз художнього тексту/твору в умовах сучасної міжнаукової та міжгалузевої взаємодії. Брно, 2020.
7. Літературознавчий словник-довідник / За ред. Р.Т. Гром'яка, Ю.І. Коваліва, В.І. Теремка. 2-е вид., випр., допов. Київ : ВЦ «Академія», 2007.
8. Марко В. Аналіз художнього твору. Київ : ВЦ «Академія», 2013.
9. Моклиця М. Основи літературознавства: посібник для студентів. Тернопіль : Підручники і посібники, 2002.
10. Скорина Г. Аналіз художнього твору: навчальний посібник для студентів гуманітарних спеціальностей (філологія, літературна творчість, журналістика). Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2013.
11. Ткаченко А. Мистецтво слова. Вступ до літературознавства: Підручник для студентів гуманітарних спеціальностей вищих навчальних закладів. 2-е вид., випр. і доповн. Київ, 2003.
12. Ференц Н. Основи літературознавства: підручник. Київ : Знання, 2011.
13. Хропко П., Гуляк А. Композиція літературного твору. Київ, 1996.

Практичне заняття № 5

Мова художнього твору

Перше заняття. Лексичний рівень художньої мови

План

1. Мова як засіб спілкування між людьми.
2. Розмовна, літературна мова та мова художнього твору.
3. Мова автора й мова персонажів.
4. Архаїзми, історизми і їх функція в художньому творі.
5. Діалектизми, професіоналізми та їх роль у художньому творі.
6. Арго і жаргонізми та їх роль у художньому творі.
7. Вульгаризми та їх функція в художньому творі.
8. Варваризми та макаронічна мова.
9. Синоніми, антоніми, омоніми та їх стилістична роль у художньому тексті.

Друге заняття. Тропи

План

1. Епітет, його види та ідейно-естетична функція.
2. Порівняння і його види.
3. Метафора, персоніфікація і їх функція в художньому творі.
4. Алегорія і її роль у художньому творі.
5. Символ, символічний образ і символізм.
6. Оксиморон і його роль у художньому творі.
7. Метонімія і її види.
8. Синекдоха та її види.
9. Гіпербола, літота та їх роль у художньому творі.
10. Іронія і сарказм.
11. Перифраз (перифраза).
12. Евфемізм, катахреза, табу.

Третє заняття. Синтаксичний рівень художньої мови. Фігури

План

1. Особливості синтаксису поетичної мови.
2. Інверсія і її функція.
3. Естетична функція еліпсиса.
4. Види повторів і їх значення (анафора, епіфора, стик, кільце).
5. Анаколупф і його роль у художньому творі.
6. Градація і її значення в художньому тексті.
7. Ампліфікація, амфіболія, алюзія.
8. Паралелізми.
9. Безсполучниковий і багатосполучниковий зв'язок.
10. Риторичні фігури та їх ідейно-естетична функція.
11. Антитеза, плеоназм, паронимазія, тавтологія.
12. Перерви, замовчування і їх значення в художньому творі.
13. Афоризм, парафраз, ремінісценція.

Четверте заняття. Звукова організація поетичної мови

План

1. Фоніка як звукова організація поетичного мовлення.
2. Евфонія і какофонія.
3. Інтонія та її фонічні чинники.
4. Алітерація.
5. Асонанс.
6. Ліпограма.
7. Ономатопея.

Література

1. Астрахан Н. Теорія літератури: основи, традиції, актуальні проблеми : навчальний посібник. К. : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2021.
2. Білоус П. Вступ до літературознавства. Київ : ВЦ «Академія», 2011.
3. Галич О. Вступ до літературознавства: підручник для вузів. Луганськ : Вид-во «ДЗ Луганський нац. ун-т ім. Т. Шевченка», 2010.

4. Літературознавчий словник-довідник / За ред. Р.Т. Гром'яка, Ю.І. Коваліва, В.І. Теремка. 2-е вид., випр., допов. Київ : ВЦ «Академія», 2007.
5. Моклиця М. Основи літературознавства: посібник для студентів. Тернопіль : Підручники і посібники, 2002.
6. Пахаренко В. Основи теорії літератури. Київ : Генеза, 2009.
7. Святовець В. Словник тропів і стилістичних фігур. Київ, 2011.
8. Ткаченко А. Мистецтво слова. Вступ до літературознавства: Підручник для студентів гуманітарних спеціальностей вищих навчальних закладів. 2-е вид., випр. і доповн. Київ, 2003.
9. Ференц Н. Основи літературознавства: підручник. Київ : Знання, 2011.

Практичне заняття № 6

Віршування

Перше заняття

План

1. Проза і вірш.
2. Ритм, його походження і значення у віршах.
3. Стопа і її види.
4. Клаузула, рима і римування.
5. Цезура та перенесення (енжамбеман).
6. Антична (метрична) система віршування.
7. Силабічна система віршування.

Друге заняття

План

1. Особливості силабо-тонічної системи віршування.
2. Іпостаса, проклітика, енклітика.
3. Усічення, наросток.
4. Строфа. Прості і канонізовані строфи.
5. Терцет і терцина.

6. Катрен і станс.
7. Секстина.
8. Октава й тріолет.
9. Рондель.
10. Сонет і вінок сонетів.

Третє заняття

План

1. Фольклорне віршування.
2. Особливості тонічного вірша.
3. Декламаційна тонічна система віршування.
4. Павзник.
5. Верлібр і його види.
6. Білий вірш.

Література

1. Астрахан Н. Теорія літератури: основи, традиції, актуальні проблеми : навчальний посібник. К. : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2021.
2. Білоус П. Вступ до літературознавства: навчальний посібник. Київ : ВЦ «Академія», 2011.
3. Галич О. Вступ до літературознавства: підручник для вузів. Луганськ : Вид-во «ДЗ Луганський нац. ун-т ім. Т. Шевченка», 2010.
4. Качуровський І. Метрика: підручник. Київ : Либідь, 1994.
5. Качуровський І. Строфіка: підручник. Київ : Либідь, 1994.
6. Костенко Н. Українське віршування ХХ століття: навч. посібник. 2-ге вид., випр. і доповнене. Київ : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2006.
7. Літературознавчий словник-довідник / За ред. Р.Т. Гром'яка, Ю.І. Коваліва, В.І. Теремка. 2-е вид., випр., допов. Київ : ВЦ «Академія», 2007.
8. Моклиця М. Основи літературознавства: посібник для студентів. Тернопіль : Підручники і посібники, 2002.

9. Семенюк Г., Гуляк А., Бондарєва О. Версифікація: теорія і практика віршування: навч. посіб. Київ, 2003.
10. Ткаченко А. Мистецтво слова. Вступ до літературознавства : Підручник для студентів гуманітарних спеціальностей вищих навчальних закладів. 2-е вид., випр. і доповн. Київ, 2003.
11. Ференц Н. Основи літературознавства: підручник. Київ : Знання, 2011.

Практичне заняття № 7

Літературний процес

План

1. Загальне поняття про літературний процес.
2. Внутрішні фактори розвитку літературного процесу: традиції та новаторство, відштовхування, запозичення, наслідування, пародіювання, епігонство, цитування, репродукція, суперництво, концентрація, розпорошення.
3. Види художньої взаємодії.

Література

1. Астрахан Н. Теорія літератури: основи, традиції, актуальні проблеми : навчальний посібник. К. : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2021.
2. Білоус П. Вступ до літературознавства : навчальний посібник. Київ : ВЦ «Академія», 2011.
3. Моклиця М. Основи літературознавства : посібник для студентів. Тернопіль : Підручники і посібники, 2002.
4. Нямцу А., Антофійчук В. Проблеми, традиції та новаторства у світовій літературі : навчальний посібник. Чернівці : Рута, 1998.
5. Ткаченко А. Мистецтво слова. Вступ до літературознавства : Підручник для студентів гуманітарних спеціальностей вищих навчальних закладів. 2-е вид., випр. і доповн. Київ, 2003.
6. Ференц Н. Основи літературознавства: підручник. Київ : Знання, 2011.
7. Чижевський Д. Культурно-історичні епохи. Українське слово : хрестоматія. Кн. 3. Київ, 1994.

Практичне заняття № 8

Літературні роди, види, жанри

План

1. Поняття про рід, вид, жанр.
2. Епос. Особливості епічних творів.
3. Види й жанри епосу.
4. Лірика. Особливості ліричних творів.
5. Види лірики.
6. Тематична класифікація ліричних творів.
7. Драма. Особливості драматичних творів.
8. Види й жанри драматичного роду.
9. Проблема літературних родів у літературознавчій науці.
10. Суміжні змістоформи.

Література

1. Астрахан Н. Теорія літератури: основи, традиції, актуальні проблеми : навчальний посібник. К. : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2021.
2. Білоус П. Вступ до літературознавства : навчальний посібник. Київ : ВЦ «Академія», 2011.
3. Бовсунівська Т. Теорія літературних жанрів : Жанрова парадигма сучасного зарубіжного роману : Підручник. Київ, 2009.
4. Галич О. Вступ до літературознавства: підручник для вузів. Луганськ : Вид-во «ДЗ Луганський нац. ун-т ім. Т. Шевченка», 2010.
5. Івашків В. Українська романтична драма 30–80-х років XIX ст. Київ : Наук. думка, 1990.
6. Літературознавчий словник-довідник / За ред. Р.Т. Гром'яка, Ю.І. Коваліва, В.І. Теремка. 2-е вид., випр., допов. Київ : ВЦ «Академія», 2007.
7. Моклиця М. Основи літературознавства : посібник для студентів. Тернопіль : Підручники і посібники, 2002.

8. Ткаченко А. Мистецтво слова. Вступ до літературознавства : Підручник для студентів гуманітарних спеціальностей вищих навчальних закладів. 2-е вид., випр. і доповн. Київ, 2003.
9. Ференц Н. Основи літературознавства : підручник. Київ : Знання, 2011.
10. Хороб С. Слово – образ – форма у пошуках художності. Івано-Франківськ, 2000.

Практичне заняття № 9

Художній метод, напрям, течія, стиль

План

1. Літературна течія як складова частина літературного напрямку.
2. Літературний напрям.
3. Літературна школа, група, угруповання.
4. Літературний стиль і манера.
5. Типи творчості.
6. Художній метод.

Література

1. Білоус П. Вступ до літературознавства : навчальний посібник. Київ : ВЦ «Академія», 2011.
2. Літературознавчий словник-довідник / За ред. Р.Т. Гром'яка, Ю.І. Коваліва, В.І. Теремка. 2-е вид., випр., допов. Київ : ВЦ «Академія», 2007.
3. Моклиця М. Основи літературознавства : посібник для студентів. Тернопіль : Підручники і посібники, 2002.
4. Наєнко М. Історія українського літературознавства : підручник. Вид. друге, зі змінами й доповненнями. Київ : Видавничий центр «Академія», 2001.
5. Савенець А. Літературна школа – один із «блукаючих» термінів. *Слово і час*. 2000. № 4.
6. Ткаченко А. Мистецтво слова. Вступ до літературознавства : Підручник для студентів гуманітарних спеціальностей вищих навчальних закладів. 2-е вид., випр. і доповн. Київ, 2003.

7. Ференц Н. Основи літературознавства : підручник. Київ : Знання, 2011.

Практичне заняття № 10

Літературні напрями

План

1. Бароко.
2. Класицизм.
3. Сентименталізм.
4. Романтизм.
5. Реалізм.
6. Натуралізм.
7. Модернізм:
  - символізм;
  - акмеїзм;
  - імпресіонізм;
  - неоромантизм;
  - неореалізм.
8. Авангардизм:
  - футуризм;
  - експресіонізм;
  - дадаїзм;
  - сюрреалізм;
  - абстракціонізм.
9. Постмодернізм.

Література

1. Біла А. Український літературний авангард: пошуки, стильові напрями. Донецьк, 2004.
2. Білоус П. Теорія літератури. Навчальний посібник. Київ : Академвидав, 2013.
3. Галич О., Назарець В., Васильєв Є. Теорія літератури: Підручник / За наук. ред. О. Галича. 2-е вид., стереотип. Київ, 2005.

4. Ільницький О. Український футуризм. 1914–1930. Львів, 2003.
5. Література. Теорія. Методологія / упор. та наук. ред. Д. Уліцької / пер. з пол. С. Яковенка. Київ : ВД «Києво-Могилянська академія», 2008. 543 с.
6. Літературознавчий словник-довідник / За ред. Р.Т. Гром'яка, Ю.І. Коваліва, В.І. Теремка. 2-е вид., випр., допов. Київ : ВЦ «Академія», 2007.
7. Ніколенко О. Романтизм у поезії. Харків, 2003.
8. Павличко С. Український романтизм і тяглість напрямку як естетичний тупик. Теорія літератури, 2002.
9. Ференц Н. Теорія літератури і основи естетики. Навчальний посібник. Київ : Знання, 2014.
10. Хороб С. Українська модерна драма кінця ХІХ – початку ХХ століття (неоромантизм, символізм, експресіонізм). Івано-Франківськ : Плай, 2002.
11. Яценко М. Романтизм. Історія української літератури ХІХ століття : у 2 кн. Кн. 1 : підручник / за ред. акад. М.Г. Жулинського. Київ : Либідь, 2005.

САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Предмет і специфіка художньої літератури. Законспектувати уривки з праць Гегеля, В. Гюґо, Г. Лессінґа, І. Франка, Є. Маланюка, Б.-І. Антонича про специфіку художньої літератури, уміщені в хрестоматії «Вступ до літературознавства» (с. 5–39).	2	6
2	Художній образ і проблема типового. Опрацювати відповідні розділи рекомендованих підручників.	2	6
3	Художня література як вид мистецтва. Основні естетичні категорії (прекрасне, трагічне, комічне, естетичний ідеал, пафос). Опрацювати відповідні розділи рекомендованих підручників.	2	4
4	Тематика та проблематика художнього твору. Опрацювати відповідні розділи рекомендованих підручників. Визначити тему, ідею, проблеми художнього твору (на вибір).	2	4
5	Композиція і сюжет художнього твору. Опрацювати відповідні розділи рекомендованих підручників. Визначити елементи сюжету, їхні особливості (конфлікт, час його протікання, функціональну роль; особливості кульмінації); роль позасюжетних засобів; проблему та ідею художнього твору (на вибір).	4	6
6	Художня мова. Опрацювати відповідні розділи рекомендованих підручників. Зробити аналіз лексики, тропіки, поетичного синтаксису і фоніки художнього твору (на вибір).	6	8
7	Віршування. Опрацювати відповідні розділи рекомендованих підручників. Визначити, до якої системи віршування належать запропоновані для аналізу уривки з віршів; написати схему ритму, встановити віршовий розмір.	6	10
8	Літературний процес. Опрацювати відповідні розділи рекомендованих підручників. Ознайомитися з монографією Нямцу А., Антофійчук В. Проблеми традиції та новаторства у світовій літературі. Чернівці, 1998.	4	6
9	Літературні роди, види, жанри. Опрацювати відповідні розділи рекомендованих підручників.	8	16

10	<i>Проблеми типологізації літературних творів.</i> Опрацювати відповідні розділи рекомендованих підручників; ознайомитися з поняттями: творчість письменника, стиль, метод, течія, напрям.	2	4
11	<i>Літературні напрями.</i> Законспектувати статті про літературні напрями, уміщені в «Літературознавчий словник-довідник» (за ред. Р.Т. Гром'яка, Ю.І. Коваліва, В.І. Теремка).	8	10
	Разом	46	80

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ З КУРСУ «ВСТУП ДО ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВА»

1. Літературознавство та його розділи.
2. Історія розвитку теоретико-літературної думки.
3. Особливості античної теорії літератури.
4. Предмет і зміст літератури.
5. Специфіка художньої літератури.
6. Теорія образної специфіки літератури.
7. Теорія предметної специфіки літератури.
8. Художній образ і його особливості.
9. Роль фантазії та вигадки в літературі.
10. Характер і логіка його розвитку.
11. Художня типізація як єдність індивідуального й загального.
12. Прекрасне в житті і в мистецтві. Естетичний ідеал.
13. Трагедія, трагічне в житті і в мистецтві.
14. Комедія, комічне в житті і в мистецтві.
15. Література як вид мистецтва.
16. Зміст і форма художнього твору.
17. Змістові чинники художнього твору.
18. Тема, ідея, проблема.
19. Пафос та емоційна тональність.
20. Конфлікт і колізія.
21. Фабула і мотив твору.
22. Композиція художнього твору та її складові.
23. Сюжет та його компоненти. Види сюжету.
24. Позасюжетні елементи і їх роль у художньому творі.
25. Літературна мова та мова художнього твору.
26. Мова автора і мова персонажів.
27. Архаїзми, історизми, неологізми і їх роль у художньому творі.
28. Діалектизми й професіоналізми та їх роль у художньому творі.
29. Жаргонізми, арго, сленг і їх функція в художньому творі.
30. Вульгаризми, варваризми, макаронічна мова.
31. Епітет і його види.
32. Порівняння і його види.
33. Метафора, персоніфікація і їх функція в художньому творі.
34. Метонімія і її види.
35. Синекдоха та її види.
36. Оксиморон, катахреза.

37. Іронія і сарказм.
38. Гіпербола і літота.
39. Алгоритія, символ, символічний образ, символізм.
40. Риторичні фігури і їх види.
41. Градація, амфіболія, алюзія.
42. Анаколуф, ампліфікація.
43. Інверсія й еліпсис.
44. Асиндетон і полісиндетон.
45. Перифраз, паралелізм, плеоназм, антитеза, паронімазія.
46. Афоризм, парафраза, ремінісценція, паронімазія.
47. Евфемізм, парафраза, табу.
48. Анафора, епіфора, симплока, стик, поетичне кільце.
49. Фоніка як звукова організація поетичного мовлення. Евфонія і какофонія.
50. Алітерація, асонанс, ономаіопея, ліпограма.
51. Мова вірша та мова прози.
52. Ритм, його походження і значення у віршах.
53. Стопа і її види.
54. Клаузула, рима, види римування.
55. Цезура та енжамбеман.
56. Антична система віршування.
57. Силабічна система віршування.
58. Силабо-тонічна система віршування.
59. Розмір вірша. Іпостаса, наросток, усічення.
60. Проклітика та енклітика.
61. Фольклорне віршування.
62. Тонічна система віршування.
63. Павзник (паузник).
64. Верлібр (вільний вірш). Довільний (вольний) вірш. Білий вірш.
65. Терцет і терціна.
66. Катрен і станс.
67. Секстіна, октава, тріолет.
68. Рондель і рондо.
69. Сонет і його види. Вінок сонетів.
70. Літературний процес і його особливості.
71. Проблеми генілогії. Поняття про рід, вид, жанр
72. Епос. Особливості епічних творів.
73. Види і жанри епосу.
74. Лірика. Особливості ліричних творів.
75. Параметри структурування лірики.

76. Драма. Особливості драматичних творів.
77. Види, жанри драми.
78. Суміжні змістоформи.
79. Літературна школа, група, угруповання.
80. Літературний напрям.
81. Стиль письменника.
82. Бароко.
83. Класицизм.
84. Сентименталізм.
85. Романтизм.
86. Реалізм.
87. Натуралізм.
88. Модернізм і постмодернізм.

ЛІТЕРАТУРА

Підручники, посібники

1. Астрахан Н. Буття літературного твору: Аналітичне та інтерпретаційне моделювання : монографія. Київ : Академвид, 2014.
2. Астрахан Н. Теорія літератури: основи, традиції, актуальні проблеми : навчальний посібник. К. : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2021.
3. Білоус П. Вступ до літературознавства : навчальний посібник. Київ : ВЦ «Академія», 2011.
4. Білоус П., Левченко Г. Вступ до літературознавства : навчальний посібник для самостійної роботи студента. Київ : ВЦ «Академія», 2012.
5. Галич О. Вступ до літературознавства: підручник для вузів. Луганськ : Вид-во «ДЗ Луганський нац. ун-т ім. Т. Шевченка», 2010.
6. Естетика: Підручник / за заг. ред. Л.Т. Левчук. 2-ге вид., допов. і переробл. Київ, 2006.
7. Іванишин В. Нариси з теорії літератури. Навчальний посібник. Київ : ВЦ «Академія», 2010.
8. Козлик І. Літературознавчий аналіз художнього тексту/твору в умовах сучасної міжнаукової та міжгалузевої взаємодії. Брно, 2020.
9. Моклиця М. Вступ до літературознавства : навч. посіб. Луцьк : Волинський університет, 2011.
10. Ткаченко А. Мистецтво слова. Вступ до літературознавства: Підручник для студентів гуманітарних спеціальностей вищих навчальних закладів. 2-е вид., випр. і доповн. К., 2003.
11. Ференц Н. Основи літературознавства : підручник. Київ : Знання, 2011.

Додаткова література

1. Баррі Пітер Вступ до теорії : літературознавство та культурологія / Пер. з англ. О. Погинайко; наук. ред. Р. Семків. Київ : Смолоскип, 2008.
2. Безпечний І. Теорія літератури. Київ : Смолоскип, 2009.
3. Бернадська Н. Вступ до літературознавства. Хрестоматія : навч. посібник. Київ : Либідь, 1995.

4. Бовсунівська Т. Теорія літературних жанрів : Жанрова парадигма сучасного зарубіжного роману : Підручник. Київ, 2009.
5. Бондаренко Ю. Вивчення образів-персонажів літературного твору в школі : посіб. для студ. філол. факультетів. Ніжин, 2015.
6. Галич О., Назарець В., Васильєв Є. Теорія літератури: Підручник / За наук. ред. О. Галича. 2-е вид., стереотип. Київ, 2005.
7. Ковалів Ю. Літературознавча енциклопедія: у двох томах. Київ : ВЦ «Академія». 2007. Т. I. : А–Л. 608 с.; Т. II. : М–Я.
8. Костенко Н. Українське віршування ХХ століття: навч. посібник. 2-ге вид., випр. і доповнене. Київ : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2006.
9. Лексикон загального та порівняльного літературознавства / за ред. А. Волкова (голова), О. Бойченка, І. Зварича та ін. Чернівці : Золоті литаври, 2001.
10. Літературознавчий словник-довідник / За ред. Р.Т. Гром'яка, Ю.І. Коваліва, В.І. Теремка. 2-е вид., випр., допов. Київ : ВЦ «Академія», 2007.
11. Марко В. Аналіз художнього твору. Київ : ВЦ «Академія», 2013.
12. Моклиця М. Основи літературознавства : посібник для студентів. Тернопіль : Підручники і посібники, 2002.
13. Наєнко М. Історія українського літературознавства : підручник. Вид. друге, зі змінами й доповненнями. Київ : ВЦ «Академія», 2010.
14. Нямцу А., Антофійчук В. Проблеми традиції та новаторства у світовій літературі. Чернівці, 1998.
15. Орлова О., Орлов О. Основи літературознавства. Полтава, 2020.
16. Семенюк Г., Гуляк А., Бондарєва О. Версифікація: теорія і практика віршування: навч. посіб. Київ, 2003.
17. Святовець В. Словник тропів і стилістичних фігур. Київ, 2011.

Навчально-методичні посібники

1. Біла А. Український літературний авангард : Пошуки, стильові напрямки. Київ, 2006.

2. Домбровський В. Українська стилістика і ритміка. Українська поезика. Дрогобич : Вид. фірма «Відродження», 2008.
3. Енциклопедія постмодернізму / за ред. Ч. Вінквіста і В. Тейлора; пер. з англ. В. Шовкун; наук. ред. пер. О. Шевченко. Київ : Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2003.
4. Марко В. Стежки до таїни слова : літературознавчі й методичні студії. Кіровоград, 2007.
5. Пахаренко В. Основи теорії літератури : навчально-методичний посібник. Київ : Генеза, 2009.
6. Пахаренко В. Українська поезика. Вид. 3-тє, доп. Черкаси : Відлуння-Плюс, 2009.
7. Скорина Г. Аналіз художнього твору: навчальний посібник для студентів гуманітарних спеціальностей (філологія, літературна творчість, журналістика). Тернопіль, 2013.
8. Товт О. Історико-романтична драматургія Миколи Костомарова: Монографія. ДВНЗ «Ужгородський національний університет». Івано-Франківськ: Місто НВ, 2022.
9. Хороб С. Слово – образ – форма у пошуках художності. Івано-Франківськ, 2000.
10. Хороб С. Українська модерна драма кінця XIX – початку XX століття (неоромантизм, символізм, експресіонізм). Івано-Франківськ : Плай, 2002.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. Закарпатська обласна універсальна наукова бібліотека ім. Ф. Потушняка URL: <https://www.biblioteka.uz.ua/>
2. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
3. Наукова бібліотека імені Михайла Максимовича URL: <http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/title4.php3>
4. Наукова бібліотека УжНУ URL: <http://www.lib.uzhnu.edu.ua/>
5. Репозитарій УжНУ URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/>